

YOSHLARNI HARBIY-VATANPARVARLIK RUHIDA TARBİYALASHDA JISMONIY TARBİYA VA SPORTNING OʻRNI

S.J.Eshbekov – mustaqil tadqiqotchi

Sh.A.Arziev – mustaqil tadqiqotchi

T.N.Qori-Niyoziy nomidagi pedagogika fanlari ilmiy tadqiqot instituti Qoraqalpogʻiston filiali

Tayanch soʻzlar: vatan, sportda, harbiy, mahalla, fidoyilik, muhabbat, taʼlim, qadriyatlar, yoshlar, vatanparvarlik, qahramonlar, sadoqat.

Ключевые слова: родина, в спорте, военный, район, преданность, любовь, образование, ценности, молодежь патриотизм, герой, верность.

Key words: homeland, in sports, military, neighborhood, devotion, love, education, values, young people, patriotism, heroes, loyalty.

XXI asr-globallashuv zamonida yoshlarni turli buzgʻunchi gʻoyalar, mafkuraviy xurujlar taʼsiridan asrash xalqaro hamjamiyat qarshisida yechimini topishi zarur va shart boʻlgan muammolar orasida yetakchilardan hisoblanadi. Sababi, oʻz mamlakati kelajak taraqqiyoti haqida qaygʻuradigan har qanday davlat ham oʻz navbatida, shu mamlakat yoshlarini maʼnaviy va jismoniy jihatdan chiniqqan avlod boʻlib voyaga etishidan manfaatdor. Chunki intellektual jihatdan sogʻlom va baquvvat yoshlar mamlakat taraqqiyotining kafolati hisoblanadi. Jahon mamlakatlarini hadikda ushlab turgan mafkuraviy hurujlar qaysi mamlakatga kirib bormasin, u yerda eng avvalo, yoshlarni oʻz taʼsir doirasida tutib, ularning yordami va ishtirokida mamlakatning siyosiy va iqtisodiy tizimini qoʻlga kiritishga harakat qiladi. Oʻzbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev —Yosh avlod tarbiyasi hamma zamonlarda ham muhim va dolzarb ahamiyatga ega boʻlib kelgan, ammo biz yashayotgan XXI asrda bu masala haqiqatdan ham hayot-mamot masalasiga aylanib bormoqda [1:505] deb taʼkidlab oʻtgan. Bugungi kunda Oʻzbekiston aholisining 64 foizini 30 yoshgacha boʻlgan yoshlar tashkil qiladi va shu sababli ham dunyo ahli tomonidan Oʻzbekiston yoshlar mamlakati deya eʼtirof etiladi.

Mustaqillik yillarida yoshlar masalasi davlat siyosati darajasiga koʻtarildi hamda koʻplab islohotlar amalga oshirish orqali yoshlarga keng imkoniyatlar yaratib berila boshlandi. Ayniqsa, oʻsib kelayotgan yoshlarni taʼlim olish sifatini oshirish, barkamol avlodni tarbiyalash, yurtga sadoqat ruhida kamol toptirish borasida asosiy tayanch hisoblanadigan, ezgu qadriyatlar beshigi boʻlmish mahalla institutining mavqeyi Sobiq Ittifoq zamoniga nisbatan bir necha barobar mustahkamlandi. 2017-yil 13-aprel kuni Chilonzor tumanining Yakkatut mahalla fuqarolar yigʻinida boʻlgan Oʻzbekiston Prezidenti Shavkat Mirziyoyev —Mahalla xalq bilan davlat oʻrtasidagi koʻpriki boʻlishi kerak. Odamlarning quvonchu tashvishidan doimo xabardor boʻlish mahallaning asosiy vazifasidir [2:480], – deb qayd etgan edi. Dono xalqimiz tomonidan —Bir bolaga yetti mahalla ota-ona degan maqol bejizga aytilmagan. Darhaqiqat, mahalla tuzilmasi azal-azaldan biz oʻzbeklarning milliy qadriyatlarimiz, urf-odatlarimiz eʼzozlanadigan, fuqarolarning chin maʼnoda jamiyat aʼzosi boʻlishida hamda yoshlar oʻrtasida sogʻlom turmush tarzini targʻib etish, ularning maʼnaviy-axloqiy tarbiyasini shakllantirish, yoshlar ongida vatanparvarlik, insonparvarlik, mehr-oqibat, el-yurt shaʼnini ardoqlash kabi ulugʻvor fazilatlarini kamol toptirishda asosiy rol oʻynaydigan demokratik maskan sifatida eʼtirof etiladi. Amalga oshirilgan demokratik islohotlar natijasida bugungi kunga kelib mahalla institutining vazifa va vakolatlari soni ortib bormoqda hamda ular orasida yosh avlodni tarbiyalash masalasi asosiy vazifalardan biri hisoblanadi.

Bizga yaxshi maʼlumki, “Yoshlar-bizning kelajagimiz”, shu maqsadda, ayni shu sohada amaliyotga tatbiq etilayotgan har bir yangilik, har bir masala bevosita bizlarning kelajagimiz bilan bogʻliq. 2022-yil 19-yanvardagi Mahallalarda yoshlar bilan ishlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari toʻgʻrisidagi Prezidentimizning 92-sonli qarori tasdiqlanishi yoshlarga boʻlgan eʼtiborning yorqin namunasi. Ushbu qarorning vazifasi har bir shaharcha, qishloq, ovulda, shuningdek, shaharlar, shar-

harchalarda, qishloqlar hamda ovullardagi har bir mahallada yoshlar yetakchisi lavozimi joriy etildi [3, 2].

Yoshlar yetakchilari asosan, yoshlar bilan ishlaydi, mahalla yoshlarini mard va fidoyi, Vatan ximoyasiga hamisha shay oʻgʻlonlar qilib tarbiyalashda tizimli ishlarni olib boradi. Yoshlar yetakchilari bugun yoshlar orasiga Vatanga muhabbat va sadoqat, anʼana va qadriyatlarining hayotimizdagi oʻrni va ahamiyatini har tomonlama ochib berishga qaratilgan davra suhbatlari, uchrashuvlar va maʼnaviy tadbirlar hamda sport musobaqalari orqali kirib bormoqda. Shuningdek, yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash boʻyicha mudofaa boʻlimlari va boshqa hamkor tashkilotlar bilan birgalikda maʼnaviy targʻibot ishlarini amalga oshirish, harbiy chaqiruv davrida yoshlarni tantanali kuzatish va kutib olish ishlarini tashkil etishda tashabbus koʻrsatmoqda.

2023-yil 29-iyundagi Vazirlar Mahkamasining 267-sonli qarori bilan “Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash ishlari samaradorligini oshirish konsepsiya”si shuningdek uni amalga oshirish boʻyicha chora-tadbirlar Dasturining tasdiqlanishi mahalla tuzilmasining vakolat va maʼsuliyatini bir necha barobarga oshirdi. Konsepsiyaning asosiy maqsadi yoshlarda jamiyatning turli tarmoqlari, ayniqsa, harbiy soha bilan bogʻliq boʻlgan davlat xizmati turlarida faollik koʻrsatish Konstitutsiya va harbiy burchga sadoqatli boʻlish, ularda oʻz yurti va xalqining taqdiri uchun yuksak maʼsulyat hamda javobgarlik kabi muhim xususiyatlarni mustahkamlashdan iborat [4, 5].

Yuqoridagi fikrlarimizdan kelib chiqib, yoshlarimizni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash uchun suyidagi takliflarni amalga oshirsak oʻz oldimizga qoʻygan yaʼni yoshlarimizning harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashning eng asosiy omillari hamda fazilatlarini shakllantirishga xizmat qilish imkonini beradi:

–yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash maqsadida tuman, shaharlarda, mehnat jamoalari, chekka-chekka mahallalar va aholi yashash punktlarida targʻibot tadbirlarini uzluksiz oʻtkazish yoshlarni harbiy xizmatga, vatanga muhabbat va sadoqat ruhida tarbiyalash imkonini beradi;

–tarixiy qahramonlar Toʻmaris, Shiroq, Spitamen, buyuk ajdodlarimiz, vatanparvarlikning timsoli boʻlgan Jaloliddin Manguberdi, Amir Temur, Bobur Mirzoning hayoti va faoliyati, jasoratiga doir, jangovar taktikasini ifodalovchi hamda ularning vatanparvarligini targʻib etuvchi uchrashuv va davra suhbatlari tashkil etish katta ijobiy natija beradi;

–yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash maqsadida, vatanparvarlik haqida hikmatli soʻzlar, maqollar va tuzuklar yaratib, ularni yoshlarimiz ongiga uzluksiz singdirib borish zarur;

–kutubxonalarga vatanparvarlikni, boy madaniy va maʼnaviy merosimizni aks ettiruvchi adabiyotlar, diskalar, targʻibot vositalari, buklet va plakatlar bilan muntazam toʻldirib borilsa yoshlarimiz ongi va tafakkuri yuksaladi;

–xizmat burchini bajarish chogʻida mardlarcha xalok boʻlgan harbiy xizmatchilarning jasorati haqida hikoya qilib borish, yosh harbiy xizmatchilar uchun namuna sifatida koʻrsatish, kelgusida yoshlarni Vatan va xalq oldidagi masʼuliyat, fidoyilik singari fazilatlarini shakllantirishga yordam beradi.

Milliy armiyamizni xalqimizga, xalqimizni milliy armiyamizga yaqinlashtirish, shuningdek milliy armiyamizga jismonan baquvvat va ma'nau yetuk yoshlar zarurligi, harbiy xizmat har bir O'zbekiston fuqarosi uchun muqaddas burch ekani haqidagi tushunchani hamda bu boradagi nazariy-amaliy ko'nikmalarni yoshlar orasida targ'ib qilish borasida mahalla instituti hamda Mudofaa vazirligining hududiy boshqarma va bo'limlari o'rtasida hamkorlik aloqalari mustahkamlanib bormoqda. Bu aloqalarni har bir mahallada yil davomida olib boriladiga ma'naviy tadbirlar rejasini bajarilishida guvoh bo'lamiz. 2018- yil davomida Toshkent shahridagi 11 tumanning 505 ta mahallasida 3000 dan ortiq ma'naviy tadbirlar, urush faxriylari, harbiy qism a'zolari bilan tashkil etilgan uchrashuvlar bu hamkorlikni ko'lamini ko'rsatib turibdi [5, 8]. Jumladan, —Vatan-muqaddas, uni himoya qilish sharaflari burchdir shiori ostida —Men ham askar bo'laman, —Vatanimni qo'riqlayman, —Vatan taqdiri —mening taqdirim mavzularida tashkil etilayotgan davra suhbatlari, ma'naviy tadbirlar yoshlarni Vatanga bo'lgan muhabbatini oshirish va mustahkamlashda muhim qadam bo'lmoqda. Mahalla fuqarolar yig'ini faollari bu kabi davra suhbatlari orqali asosan, yoshlarni harbiy xizmatga qiziqishini oshirish bilan birga ularni harbiy xizmat davomida o'qishga kirish uchun qo'shimcha ball shaklida belgilangan harbiy imtiyozlarni qo'lga kiritish va kelajakda talaba bo'lib, ziyoli kadr sifatida mamlakat taraqqiyotiga o'z hissasini qo'shishi mumkinligiga urg'u qaratadi.

Adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz 1-tom. -Toshkent: "O'zbekiston", 2017. 592-b.
2. Mirziyoyev Sh.M. Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz 1-tom. -Toshkent: "O'zbekiston", 2017. 592-b.
3. "Mahallalarda yoshlar bilan ishlash tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezident qarori Toshkent sh 2022-yil 19 yanvardagi 92-sonli. 8-b.
4. "Yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalash ishlari samaradorligini oshirish konsepsiyasi tasdiqlash to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining Qarori. -Toshkent: 2023-yil 29 iyundagi 267-sonli. 11-b.
5. Fuqarolar yig'inining ma'rifat va ma'naviyat masalalari bo'yicha komissiyasi faoliyatini tashkil etish yuzasidan uslubiy tavsiyalar. —Mahalla ziyosi respublika o'quv uslubiy markazi. -T.: 2016. 8-b.
6. "Jaloliddin Manguberdi nomidagi harbiy akademik litseyi faoliyatini tashkil etish chora tadbirlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Prezident qarori. -Toshkent: 2023-yil 12 iyundagi 184-sonli. 2-b.

РЕЗЮМЕ. Mazkur maqolaning maqsadi yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda jismoniy tarbiya va sportning o'rni beqiyos bo'lib, —ona-vatan oldidagi burch ekanligi hamda vatanga daxldorlik hissi mazmunini, har bir kishining manfaatlarini yurt manfaatlari bilan uyg'unlashtiruvchi, uni xalq baxt-saodati yo'lida xizmat qilishga undovchi bunyodkor g'oyadir. Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining yo'nalishlaridan biri sifatida yosh avlodni hayotning turli sohalarida jismoniy tarbiya va sportda yuksak natijalarni egallash, shu jumladan, vatanni himoya qilishda muhim ijtimoiy funksiyalarni bajarishga tayyorlash bo'yicha amalga oshiriladigan faoliyatning tarkibiy qismi hisoblanadi. Harbiy vatanparvarlik davlat siyosatining ustuvor vazifalaridan biri sifatida qaralishi yoritilgan.

РЕЗЮМЕ. Цель данной статьи состоит в том, что роль физического воспитания и спорта в воспитании молодёжи в духе военного патриотизма несравненна, а воспитание молодёжи в духе военного патриотизма является долгом перед Родиной и содержанием этого смысла. Принадлежность к Родине, гармонизация интересов каждого человека с интересами страны — это творческая идея, призывающая его служить народному счастью. Как одно из направлений военно-патриотического воспитания, оно является составной частью мероприятий, проводимых по подготовке молодого поколения к достижению высоких результатов в физическом воспитании и спорте в различных сферах жизни, в том числе выполнении важных социальных функций в обороне, родины подчеркивается, что военный патриотизм рассматривается как одна из приоритетных задач государственной политики.

SUMMARY. The purpose of this article is that the role of physical education and sports in educating young people in the spirit of military patriotism is incomparable, and that educating young people in the spirit of military patriotism is a duty to the motherland and the content of the sense of belonging to the motherland, harmonizing the interests of each person with the interests of the country. It is a creative idea that urges him to serve the people's happiness as one of the directions of military-patriotic education, it is a component of the activities carried out to prepare the young generation to achieve high results in physical education and sports in various spheres of life, including the performance of important social functions in the defense of the homeland. It is highlighted that military patriotism is considered as one of the priority tasks of state policy.

ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ПОДГОТОВКИ СТУДЕНТОВ СТРОИТЕЛЬНОГО ПРОФИЛЯ ПО СПЕЦИАЛЬНЫМ УЧЕБНЫМ ДИСЦИПЛИНАМ

Р.Н.Ешнйязов — кандидат экономических наук

Каракалпакский государственный университет имени Бердаха

Таянч сўзлар: олий маълумот, талабалар билимини баҳолаш, инерт билим.

Ключевые слова: высшее образование, оценка знаний студентов, инертное знание.

Key words: higher education, assessment of students' knowledge, inert knowledge.

Опыт преподавания курсовых проектов на старших курсах строительного факультета Каракалпакского гос-

со'nggi yillarda O'zbekistonda yoshlarda harbiy vatanparvarlik ruhini oshirishga doir islohot va amaliy harakatlar markazida, 2023-yil 12-iyunda "Jaloliddin Manguberdi nomidagi harbiy akademik litseyi faoliyatini tashkil etish chora tadbirlari to'g'risida"gi Prezident qarori qabul qilindi. Qarorning asosiy maqsadi, yoshlarni ona Vatanga muhabbat va sadoqat, ma'naviy-axloqiy va harbiy vatanparvarlik, milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat ruhida tarbiyalash, ularning intellektual va ijodiy salohiyatini yanada rivojlantrishdan iborat. Albatta, bu islohotdan ko'zlangan maqsad buyuk sarkarda Jaloliddin Manguberdi vatanparvarlik fazilatiyu, adolatli faoliyatini yoshlarga ibrat qilib ko'rsatish, O'zbekistonlik har bir yoshni Jaloliddin Manguberdini chuqurroq o'qish va o'rganishga yo'naltirish hisoblanadi [6, 2].

Xulosa qilib aytganda, yoshlarning zamon talablariga javob beradigan avlod qilib voyaga yetkazish jarayonida mahalla institutining o'rni beqiyos bo'lib, yoshlarni harbiy-vatanparvarlik ruhida tarbiyalashda ma'naviy, sport tadbirlar, davra suhbatlari bilan bir qatorda spektakl, badiiy film va multfilm, tarixiy shaxslar hayot yo'liga bag'ishlangan seriallardan foydalanish ham katta ahamiyatga ega hisoblanadi. Inson tarbiyasi oiladan boshlanadi, so'ng maktabgacha ta'lim muassasasi, mahalla, ta'lim muassasalarining turli bosqichlari va harbiy xizmatda davom etadi. Har bir bosqichda yoshlarning kamol topayotgan ongini yot g'oyalardan ehtiyot qilishda davlat tashkilotlari bilan birga jamoat tashkilotlarining hamkorligi muhim rol o'ynaydi.

ударственного университета показывает, что обычно многим старшекурсникам трудно эффективно исполь-